

บทที่ 7

ภาคผนวก

1. การพัฒนาแบบอย่าง

แบบอย่างที่ดีของชาติ นับว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศชาติ ประเทศชาติ จะพัฒนาได้เพียงได้ย้อมขึ้นอยู่กับคุณภาพของประชากรเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น จึงต้องมีการพัฒนา ตัวบุคคลในองค์การและในชาติ ส่วนสำคัญของคนเรามี 2 อย่าง คือ ส่วนที่ดีกับส่วนที่เลว ซึ่งยกมาเป็นแบบอย่างได้ ดังนั้น ผู้สอนหรือครูที่ดีขึ้นเยี่ยมนั้น ท่านนิยมสอนโดยการให้แบบอย่างมากกว่าการบอกเล่าก่อร้าวสอน เพราะแบบอย่างที่แสดงออกให้เห็นทั้งหลายย่อมเป็นครูสอนดีที่สุด เพราะแบบอย่างที่เข้าถึงนิสัยแล้วย่อมเป็นจิตเลขา คือเขียนฝากรไว้ในจิตซึ่งมีผล คัดลอกซึ่งกันและกัน มีคำไทยว่า “หนึ่งเพื่องของการทำให้เป็นแบบอย่าง มีค่าเท่ากับหนึ่งหนานของการสั่งสอนด้วยปาก”

จึงมาพัฒนาแบบอย่างที่ดีกันเดิม โดยเฉพาะผู้ใหญ่ คือพ่อแม่ ครูอาจารย์ และหัวหน้า งาน ขอให้เป็นผู้ให้แบบอย่างที่ดี เช่น ตั้งในสุจริต ยุติธรรม พยายามพัฒนาภารกิจให้เป็นแบบอย่าง ที่ดี พัฒนาเวลาให้เป็นแบบอย่างที่ดี และพัฒนาน้ำใจให้เป็นแบบอย่างที่ดี ผู้รับแบบอย่างคือ ลูกหลาน ลูกศิษย์ และลูกน้องจะได้ตั้งใจรับเอาแบบอย่างที่ดีไปปฏิบัติ ผู้รับเอาแบบอย่างที่ดี ชื่อ ว่าเชิญเทวดาเข้ามานาเฝ้าบ้าน ส่วนผู้รับเอาแบบอย่างที่ดีแล้วเท่ากับนำปีศาจเข้ามานาในบ้าน

แบบอย่างที่ดีย่อมชนะทุกสิ่งทุกอย่างและแบบอย่างพัฒนาดีแล้วย่อมมีเสน่ห์ดึงดูดจิต ใจของคนทุกคน เพื่อสร้างคนดีให้กับองค์การและสืบมรดกของชาติ ศาสนาต่อไป

ผู้ใหญ่เมื่อคราวดี	ทำหน้าที่ให้อย่างดู
ควรกอบประนอบบุญ	ลฐานเรียบร้อยงาม
อย่าหยาบสุภาพพร้อม	ย่อมลงมือมีความรู้
ผู้น้อยจะคล้อยตาม	ด้วยชื่นชมนิยมใน
แบบอย่างอันดีจริง	ไม่เนิ่งจะเหลวไหล
ล้วนมุ่งแต่จะใจ	ประพฤติชอบประกอบดี

สรุปจากคำบรรยายของสมเด็จพระมหาวีรวงศ์ วัดพระศรีมหาธาตุ บางเขน กทม.

สำหรับนักปักธงชัย, นักบริหารและบุคคลทั่วไป

มีความรู้เช่นด้วย	สัพพัญญ
ผิดบ่มีคนชู	ห่อนขึ้น
หัวแห่วนค่าเมืองครู	ตราโภก
ทองบ่อมรับฟืน	ห่อนแก้วมีสี

การที่คนเราจะได้รับการยกย่องให้เป็นใหญ่ เป็นผู้นำ หรือมีชื่อเสียงนั้นต้องอาศัย
วิชาความรู้แต่ย่างเดียวก็ทำไม่ ดังนั้น การประพฤติดูให้คนนิยมยกย่องบุชาจึงเป็นสิ่งสำคัญ
เข้าหลักมนุษยสันพันธ์และหลักไทยโบราณว่า คนเรารอยู่ร่วมกันนั้นต้องอาศัย “น้ำเพื่อเรือเสือ
พื้งป่า” นั่นเอง ตามคำโคลงข้างต้น เข้าหลักณะการทำงานกับกลุ่มคนและหลักของนักปักษ์รองว่า
“มีผู้ใหญ่ดึง ผู้น้อยดัน และคนเสนอ กันช่วย”

ดังนั้นในการทำกิจการใด ๆ ก็ตาม ควรพิจารณาสิ่งเหล่านี้ไว้ด้วย (คุ สนิท วีไชจิต
วีรบุรพาราชการให้ก้าวหน้า ใน สนธ บางยี่ขัน การเมืองท้องถิ่นไทย, พระนคร : สำนักพิมพ์
พัฒนาศึกษา จำกัด พ.ศ. 2524.)

2. ลักษณะผู้นำที่ควรมีในตน

ความจำเป็นที่จะต้องมีผู้นำเป็นสิ่งสำคัญมาก ในทุกสังคม ดังบทพระราชนิพนธ์ล้าน
เกล้ารัชกาลที่ ๖ ดังนี้

ใจลงช้างมีพญาช้างสาร	ครอบครองบริหารทั้งหลาย
ผู้ใจคุณโ斫กีมีเป็นนาย	มุ่งหมายนำพวงไปหาภิน
ผู้งมงลงมีเห็นราชา	สกุณามีชุนปักยிண
เทวะยังมีศักดิ์ริทธิ์	เป็นปืนเทวัญชั้นฟ้า
เหล่าคนจะตั้งเป็นคณะ	ค่างคิดเกะกะตามประสา
จะตั้งใจอยู่ได้ดีกีเวลา	ดูน่าจะขับอับจน
จำเป็นต้องมีหัวหน้า	กะการบัญชาให้เป็นผล
กองทัพบริบูรณ์ผู้คน	ไม่มีจุนพลจะสู้ใคร

เมื่อผู้นำจำเป็นและสำคัญ เราจึงควรพิจารณาว่าผู้นำควรมีลักษณะอย่างไร ข้อ
เสนอแนะของ อ. กริช เกตแก้ว ต่อไปนี้คือลักษณะผู้นำที่ผู้นำทุกคนควรมีในตน คือ หลัก ๙H ได้แก่

1. Hand	= มีความสามารถ มีอดีตมีสะอาด
2. Heart	= น้ำใจดี
3. Head	= มีสมองดี
4. Health	= มีสุขภาพดี
5. Humanity	= มีมนุษยธรรม
6. Humility	= มีความถ่อมตน
7. Humour	= มีอารมณ์ดี, อารมณ์ขัน
8. Honor	= มีเกียรติ
9. Honesty	= มีความซื่อสัตย์สุจริต

“เพื่อนกันสืบทรัพย์แล้ว ห่าง่ายหลายหมื่นปี เพื่อนตายต่ายแทนซี หายากฝากรสีไข้ ในเมืองอิบตี ในสมัยศึกประชิด ในเวลาให้ภูทธรรพ์สาร ในยามสมบัติวินาศ ในคราวอนาคต	แผนหนึ่น มากได้ ราอาดม ยากแท้จักหา” โครงการกระหุ้ กรมพระยาเดชาติศร จะเห็นใจมิตร จะเห็นใจทหาร จะเห็นใจผู้ซื่อสัตยาด จะเห็นใจกรรยา จะเห็นใจพวงพ้อง เสธีรโภเศษ-นาตะประทีป

3. ไหว้เทวดา

ยกประนามเหนือเกศ
ในฟ้าอากาศเกรียงไกร
องค์เพิชร์ป้ามีเมี้ดเช^ช
ตือแก้วแ渭ล้าคำรณ
อิกองค์โภกบาลหั้งสี
หั้งสีบยงทรงธรรม^น
ธครรฐุจอมภูติพรายป่า^ร
วิรุพหกผู้จอมเทพไทย^ร
มั่นคงตรงข้างประจิมทิศ^ร
กุเวรราชพระยาขักษ์^ร
อิกพระเสือเมืองเรืองฤทธ^ร
หลักเมืองແນ่นนั่งรังนคร^ร
อิกพระสยามเทเวศร^ร
งทรงตั้งจิตเมตตา^ร
หั้งพระวงศ้าข้าธุตี^ร
บำรุงกรุงศรีอภิรักษ์^ร
คุ้นเกรงอาณาประชากร^ร

ไหว้ไทยเทเวศร์น้อยใหญ่^ร
หั้งในพิกพญาภิค^ร
พันเนตรสอดส่องเวหน^ร
พาหนคอชเอราวัณ^ร
ผู้มีฤทธิ์แรงแข็งขัน^ร
พร้อมกันจงคุ้มโดยภัย^ร
นั่งทิศบูรพาผ่องใส^ร
ในทิศทั้กขิมอา rak^ร
สิงสถิตย์จอมภูมิรูปักษ์^ร
พิทักษ์อยู่ทิศเบื้องอุดร^ร
ทรงเมืองเรืองอิทธิอุดิศ^ร
พระกาฬชาญสมรทรงศักดิ^ร
และเทพทรงเดชทั่วหล้า^ร
รับเครื่องบูชาข้าพลี^ร
งสุขสวัสดิ์สถาพร^ร
ให้สุขประจักษ์สไมสร^ร
เขตสยามงานงอนคำกด^ร

บทพระราชนิพนธ์ ๑. ๖

ขับร้องท่านอง ดวงพระราดุ

เกวคนานีจริงหรือไม่? อย่างไรก็ตามเรารออาจพิจารณาได้ว่าผู้นำหรือบุคคลใดประพฤติ
ธรรมผู้นั้นได้ซื่อว่าเป็นเทวดา ด้วยเหตุนี้ในการให้วัครุศิลปหรือวิชาการทุกชนิดจึงมีการให้วัเทวดา
(ซึ่งต้องว่าเป็นครูด้วย) ประเพณีให้วัครุจึงเป็นประเพณีสำคัญของคนไทยในทุกสาขาอาชีพ และ
การศึกษา และต่างกว่าคนในประเทศอื่น ๆ

4. คุณค่าแห่งชีวิต

1. ชีวิตคืออะไร

ในอรรถสุตร พระพุทธเจ้าทรงอุปมาชีวิตไว้ 8 ประการ คือ :

1. ชีวิตเหมือนสตูรีทอหูกล
2. ชีวิตเหมือนน้ำค้างปลายหญ้า
3. ชีวิตเหมือนโคที่เข้าจะเข้า
4. ชีวิตเหมือนต่อน้ำ
5. ชีวิตเหมือนก้อนน้ำลาย
6. ชีวิตเหมือนชินร้อยไม้ขีดลงในน้ำ
7. ชีวิตเหมือนชินเนือนานไปไฟ
8. ชีวิตเหมือนน้ำตกจากภูเขา

2. คุณค่าแห่งชีวิต นักปรัชญาอันดูกล่าวไว้ว่าในพิโดปเทศว่า “การกิตการนอนและการเสพเมตุนี
เสนอ กันแก่สัตว์และมนุษยธรรมเท่านั้น ทำให้มุขย์แตกต่างจากสัตว์” คำว่าธรรมในที่นี้
ความหมาย 3 อย่าง คือ คุณธรรม หรือความดี เหตุผลหรือความจริงและการบรรลุธรรมหรือ
ความบริสุทธิ์แห่งจิต

นักสารนิยมกำหนดคุณค่าชีวิตไว้ 3 ประการ ความจริง, ความดี ความงาม
และความบริสุทธิ์

คุณค่าแห่งชีวิตไม่ได้อยู่ที่การปล่อยให้ชีวิตดำเนินไปเองจนกระทั่งตาย (ความตาย =
จุดมุ่งหมายแห่งชีวิต) แต่อยู่ที่การสร้างคุณค่าอย่างดีย่างหนึ่ง ขณะที่มีชีวิตอยู่เพื่อบรรลุจุด
หมายชีวิตเป็นขั้น ๆ จนถึงขั้นสูงสุด คุณค่ารวมยอด คือ ความงาม ความดี ความจริง และ
ความบริสุทธิ์ ชีวิตเช่นนั้นก็ถ้าได้ว่า เข้าถึงจุดหมายแห่งชีวิต แม้จะตายไปแล้วก็ยังทิ้งคุณค่า
ไว้เบื้องหลัง

สรุป จากสนธิ บางยี่ขัน, วิชาน สุชีวคุปต์ ปรัชญาไทย คำบรรยายวิชาปรัชญาไทย
ภาคปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์

5. หลักธรรมสำหรับนักปักรอง หรือนักบริหาร และบุคคลทั่วไป

หลักธรรมที่เกี่ยวกับการปักรอง 3 ระดับ คือ ครองตน, ครองคน (ครองงาน) และ ครองทรัพย์สมบัติ

1. ครองตน :

ต้องประกอบตนเข้าอยู่ในธรรมฝ่ายสูง การละเว้นความชั่ว ทำแต่ความดี ประพฤติดี ในที่ทั้งปวง ประพฤติดีในขันตันให้เป็นคนบริสุทธิ์ ปราศจากความชั่ว รักษาเกียรติศักดิ์ตน ของศรัทธา ของหมู่คณะ อย่าให้เสื่อมเสียเพราะตนได้ ต้องจากนั้น พึงดังในวุฒิธรรมคือเครื่องให้ถึงความเจริญ 4 ประการนอกจากนั้น ความมีพรหมวิหารธรรมคือธรรมของผู้เป็นใหญ่ 4 ประการ และธรรมอื่นๆ ที่เหมาะสมกับตน ก็ให้หมั่นปฏิบัติจะเป็นเครื่องเชิดชูตนให้เป็นผู้ประเสริฐ ด้วยคุณธรรมความดีและมีความสุขความเจริญ ฯ จึงไป

2. ครองคน (รวมถึงงาน) การปักรองจะเป็นไปโดยชอบผู้ปักรองต้องตั้งอยู่ในธรรมดังนี้

2.1 ตั้งตนเป็นผู้ใหญ่ให้สมควรที่ผู้น้อยจะนับถือ คือ

ก. ด้วยการมีธรรมที่เรียกว่า พระมหาธรรม

ข. ต้องเป็นคนดัดเสียซึ่งอดีต 4 คือ ลำเอียง เพราะรัก เพราะชั้ง เพราะโง่เบลา และเพราะกลัวเกรง (ฉันทากติ, โภสาคติ, โมหาคติ, กายากติ)

ค. ต้องปักรองคนโดยถือหลักความเที่ยงธรรม

2.2 ไม่เบียดเบียนผู้น้อย

2.3 ทำความประนีประนอมในระหว่างผู้ใหญ่ผู้น้อย

2.4 รู้จักวางแผนและปฏิบัติการต่อผู้ใหญ่ผู้น้อย และผู้ที่เสนอตน

2.5 รู้จักรักษาไว้ใจผู้น้อย

3. ครองทรัพย์สมบัติ วิธีปักรองทรัพย์สมบัติ คือต้องรู้เหตุที่ทำให้ทรัพย์สมบัติล้วนใจ แล้ว เร่งรีบทางแก้ไข และต้องหาทางทำให้ทรัพย์สมบัติพอกพูนขึ้นในทางที่ชอบธรรม และ ขวนขวยทำด้วยความเพียร รอบคอบขอบด้วยเหตุผลและกาลเทศะ

ลักษณะของข้าราชการ และครุฑีซึ่งมีมาในคัมภีรพุทธศาสนา

ก. องค์คุณของข้าราชการ 5 ประการ คือ

1. มีปัญญา (ปัญญา) พิจารณาได้ตรองในกิจการงานในหน้าที่ของตน

2. มีความรู้ดี (พุทธิสมบุปดิโน) มีความรู้ในกิจการนั้น ๆ อย่างเพียงพอ

3. ฉลาดในวิธีจัดการงาน (วิชาณวิธีโภวิโท)

4. รู้จักการละ (กาลัญญา)

5. รู้จักสมัย (สมัยัญญา)

(จาก บุททกนิบาต ชาดกมหานิบาต ๓๓๙)

ข. ลักษณะครูดีมี 7 ประการ คือ

1. ทำตัวให้เป็นที่รักของศิษย์ (ปี่ตา)
2. ทำตัวให้เป็นที่เคารพของศิษย์ (ครุตา)
3. ทำตัวให้เจริญก้าวหน้า (ภาวนายตา)
4. อุดส่าห์สั่งสอน (วัดดุตา)
5. อดทนต่อคำรบกวนของศิษย์ (ใจนักขันติ)
6. ขยายข้อที่ลึกซึ้งให้เห็นง่าย (คัมภีร์สถากรณ์)
7. ไม่หักก้นนำศิษย์ไปในทางที่ไม่สมควร (อนิโยชน์)

(จากคัมภีร์สารตัดปกาสีนี)

สรุปจาก บัญชีอ วันทายนต์ สังคมวิทยาศาสตร์ โรงพยาบาลรามคำแหง, พ.ศ. 2519

๖. ข้าราชการควรมีธรรมเกี่ยวกับหน้าที่และความจริงจัง ดังต่อไปนี้

๑. ธรรมเกี่ยวกับหน้าที่

๑.๑ ทำความดีด้วยความรับผิดชอบตามฐานะของตน เพื่อคนเรามีหน้าที่ประจำทุกด้วน

๑.๒ หน้าที่ของข้าราชการ คนเรามีหน้าที่ประจำทุกด้วนตามที่กล่าวมา แต่หน้าที่ราชการผิดกับหน้าที่ธรรมชาติสามัญ ข้าราชการมีหน้าที่เพิ่มขึ้นต่างหาก โดยต้องทำหน้าที่ตามบังคับบัญชาและความประสงค์ของทางราชการ เพื่อประโยชน์สุขแก่ราษฎร อันเป็นประโยชน์ของชาติ จึงต้องระลึกเสมอว่า หน้าที่ราชการมุ่งถึงประโยชน์ของชาติ ข้าราชการต้องดำเนินงานและประพฤติดตามให้ดีดังต่อไปนี้

ก. ปฏิบัติราชการด้วยความเพียร ความกล้า ไม่หักโหมกลัวเกรงต่อความยากลำบาก ได้ฯ เอาใจใส่ไม่ว่างธุระ

ข. ต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการให้ดีเด่นไปด้วยธรรมนองคล่องธรรมและกฎหมายบังคับทั้งปวง อันเป็นระเบียบของราชการ โดยเคร่งครัดทุกเมื่อ

ค. ต้องมีความซื่อตรงต่อหน้าที่ราชการที่ตนทำ

ง. ต้องเป็นผู้มีความจริงรักภักดีและกตัญญูคติที่ ต้องค์พระประนุษของชาติ ขอนมอบกายถวายชีวิตแด่พระองค์ผู้เป็นประมุขแห่งชาติ ผู้ทรงมีพระเดชพระคุณแก่ข้าราชการ และราษฎรทั่วไปอย่างล้านเกล้าล้านกระหม่อม ไม่ประพฤติให้ผิดต่อพระราช尼ยมให้เป็นที่ชุ่นเชื่อง ให้ฝ่าละอองธุลีพระบาทแม้แต่น้อย ทั้งต้องการผู้มีอำนาจหนេอุดนตามตำแหน่งราชการ ด้วย ความจริงรักภักดินล้านเกล้ารัชกาลที่ ๖ ทรงกล่าวไว้ ที่แท้ก็คือความรักชาตินั่นเอง

จ. ต้องประพฤติดตามเป็นผู้ดีและหวิชาความรู้ให้กว้างขวางอยู่เสมอ ฝึกอบรมให้มีความรู้ ความสามารถ มีไหวพริบ รู้จักผ่อนสันผ่อนยาวในหน้าที่ ต้องเป็นผู้หันกันแย่น อดทน ต่อความทุกข์ ความชัดข้อง เพื่อความแก้นกเฉืองเจ็บใจทั้งปวง อันเป็นเหตุให้แตกความสามัคคี ซึ่งเป็นผลร้ายต่อราชการ ต้องด้วยความไม่ประมาท ทั้งความประพฤติส่วนตัวและการประกอบกิจการ

เปลวเทียนให้แสง รามคำแหงให้ก้าว

2528450

